

~~ij lat. ir. Qu.~~

~~24.~~

Uj lat. ir. Qu.

24.

Tammoli

POEMATION

DE

SECUNDA LEGIONE

VALACHICA

SUB

CAROLO

BARONE

ENZENBERGIO

CIBINII TRANSTLVANIÆ

Excudebat Samuel Sárdi. Annó MDCCLXVIII.

Sustine pauca loqui *Vates* de nomine *Magne*!
 Seu quia magni fis, seu quia magna facis.
 Seu *Comes* es *Tannoli*, aut es *Cosimellius* unà
 Grammate converfo, fallor utroque nihil.
 Hæc sunt *Antoni*! clarorum facta Virorum,
 Ut suus occulto Nomine splendor eat.
 Tu facis, ut referant totum decus omne per orbem
 Samusidæ, illustres Martis honore Viri,
 Hoc quoque jure *Tibi* datur, ut *Te Auctore* *Benigna*
 Hoc cœpit melius nôsse *Theresa* Genus.
 Felices, quibus hos liceat retinere favores,
 Et curis, *Princeps Magna*, subesse Tuis!
 Ergo quoad Sacri florebunt culmina Pindi,
 Romulidâsque feres Rodna superba tuos!
 Semper honos Operi, *Vati* quoque debitus unà
 Nomine jam gemino nobilitatus erit.
 Quid moror? æternum monumentum proftet honoris,
 Quod cerni à tota Posteritate queat.
 Hinc *Mars*, hinc *Vates* saxo visatur in illo
 Sculptus, cuique Sago par Toga semper erat.

Canebat
Zacarias de Nenei.

M. ACADEMIA
 KÖNYVTÁRA

LECTORI BENEVOLO

SAMUEL SARDI *Typographus Cibiniensis*

S. P. D.

Opusculum isthoc Poëmation aliàs inscriptum nuperrimè quidem propriis impensis *Auctoris* cætera *Viri* togâ, Sagôque Illustrissimi *Comitis Sylvii Tannoli* S. C. R. A. M. Legionis Secundæ Valachicæ Pedestris Ordinis *Centurionis* in centum solùm Exemplaribus luci datum, nunc autem in gratiam nonnullorum elegantia, & eruditione Opusculi allectorum, hâcque de ratione deficientem priorum numerum suppleri impensè flagitantium, annuentiâ *Auctoris*, secundis Typis, & sumptibus duntaxat meis in pluribus recusum Tibi *Lector Benevole!* legendum sisto. Sive enim leporem fati Opusculi, aut *Materiæ* substratum, sive demùm Statum, dignitatemque *Auctoris* spectes, habes perfectò quod mireris, aut, cùm mavis imiteris. Si svavitatem cum gravitate, acumen cum venustate, artemque Poëticam suspicias, nîl falleris, si priscis Musarum Cultoribus præcipuis æquipares. Defixus verò in obtutu planè hærebis, quod idem *Auctor* Apollinem, qui rarò admodum Marti, ejusdemque *Alumnis* se jungere svevit, adeò familiarem sibi reddere sciverit, & certè reddiderit: Tantò quidem id luculentius est, quod nostris in *Laribus*, Nobis *Testibus*, nullis prætereà ad manum habitis *Vatum* adminiculis, datâ quasi nullâ operâ, aut industriâ, cuncta, potissimùm autem de *Ponte Ilvensi*, quæ subnectuntur, novissimè facta *Pentametra* è calamo, ut dicitur, extemporaneo mira cum facilitate profluxerunt. Ut adeò plura vel in *Testimonium* veri *Encomii*, aut peculiare *Monumentum* huc adferre supervacaneum foret; posteaquam aliorum solummodò de hoc Opusculo factas sententias *Laudis*, & totidem ferè *Laureas* ab *Eru-*

ditioribus, nominanter verò Celeberrimo *Abbate Metastasio*
Italo, & Eruditissimo *Comite Joanne Lászár Transylvano*, præ-
laudato *Auctori* jure merito delatas hęc locò tantisper me-
morâsse placuerat. Lege proinde pari cum Doctioribus ani-
mò, ac oblectamentò illustra isthęc, atque ab æstimatissimis
vetustorum Vatum reliquiis haud abludentia cum prælauda-
to *Auctore* suo æternum Colossum meritura Monumenta, se-
mel ac iterùm revolve, & ampliora ad edendos reliquos in
abdito paratè jam latentes eòdem ingeniò partos nobilissimos
fructus intensa vota sustine, aut, si potes, *Auctoris* modesti-
am ad illustrandum, fatigandùmque prælum nostrum quacun-
que argumenti vi expugna. Vale! Dabam Cibinii Transyl-
vaniæ Calend. Augusti. Annò MDCCLXVIII.

UNdique præruptis, quâ Dacia vergit ad Arcton,
Rupibus, & nigris adoperti culmina silvis
Aërium attollunt longo caput ordine montes,
Æmula quos inter, velut insuperabile vallum,
Imperia, & metam prudens natura locavit.
Arboreas hic nulla comas violare bipennis,
Nullaque mortalis vestigia figere gressus
Ausit adhuc, pedibus tantùm loca trita ferarum.
Defilit ingenti summâ de caute fragore,
Spumantesque imâ secum sub valle volutat
Rivus aquas tenuis nondùm formatus in amnem,
Samusium appellant. It pauper, faxâque lambens
Exiguos latices cupidô passim aggerat alveô.
Ast, ubi præcipites saltûs, & inhospita linquens
Lustra, metalliferas Radnæ decurrit ad oras,
Jam robur capit usque novum, cornûque minaci

Torvus, & indomitis fertur rapidissimus undis.

Quis mala, quis clades, aut exitialia damna

Agrorum, pecorúmque, atque insperata domorum

Excidia, ac luctus, demersáque corpora narret,

Cùm sua montanis turgescunt Littora nimbis?

Aggeribus tunc nulla fides; immanis aquarum

Illuvies, medióque rotantia gurgite faxa,

Avulsæque alto montis de vertice quercus

Cuncta trahūt secum, & campos populantur apertos.

Arcta quater fenos, Radnæ de nomine dicta

Vallis alit pagos, quos magnâ parte, furenti

Samusius præter sinuosus labitur undâ,

Ast reliquos Clivi curvis anfractibus abdunt.

Nec Cereri grata est Regio, nec amica Lyæo;

Non equiti opportuna fatis, minùs apta quadrigis:

Injucunda oculis, scatebrisque referta dolosis:

Montibus indè altis, hinc sævo occlusus ab anne,

Ullo qui nunquam passus se ponte domari,

Sæpè modò caret infelix alimenta parandi
Incola, &, hostili velut obsidione, tenetur.

Has igitur priscâ geniti de stirpe Quiritum
Romulidæ terras habitant. Heu, quanta Nepotum
Disparitas! quàm vilescit venerabile nomen!
Namque in maturam Imperio vergente ruinam
Ingens Prædonum Scithicis hùc appulit oris
Agmen, & adversæ demùm discrimine fortis
Romani servile jugum subière Coloni.

Opprimit hos Victòr, cogitque ad vilia quæque;
Jámque greges Scythicos Romanus pastor agebat,
Hunnicâque Aufonii ducebant plaustra bubulci,
Longâque cum lingvâ vitiârunt tempora mores.
Ast fractæ, fatis tandem ad meliora reversis,
Incipiunt vires hominum revalescere, & ingens
Spes rutilat, rerúmque novus modò nascitur ordo.
Jámque dies aderat, curâ quò provida Adulphi (a)

Fæ-

(a) Adulphus Baro à Buccow.

Fæcundata, unô ter binas Dacia mater
Enixa est partu proles; informia primùm,
Nullóque interse connexa ligamine membra;
Artificis sed enim virtute, atque arte magistrâ
Egregii, in pulchram mox instaurata figuram,
Nam quotquot fuerant (dictu mirabile) massæ
Antè rudes, totidem armatas retulêre Phalanges,
Finitimô Matrem quæ tutarentur ab hoste.
Sic, ubi deformes ullâ sine imagine foetus
Edidit, hos multo lingvæ solet urfa labore
In naturales effingere sedula vultus.
Ergò immortales ævum ut reddantur in omne,
Inventæ Altrices teneris Legionibus aptæ,
Trésque satæ Hunnorum claro de sangvine Genti,
Romulidum tres forte datæ, quarum Altera ripis
Insita Samusii miro jam robore crescit.

Pandite nunc Heliconæ Deæ! vestroq; faventes
Magnarum Vati causas ostendite rerum;

Desi-

Desidiam ut veterem exuerint, morefque feroces
Samufidæ; ut facies mutata fit ipsa locorum,
Utque Ceres diro regnet benè juncta Gradivo,
Quartus inexpletis cùm vix eat orbibus annus,
Tantane solerti concessa potentia dextræ?
Principiò novitate rei , & fulgore corusco
Armorum perculsi animi expavêre, nec ultrâ
Spem superesse rati, & vanâ formidine cæci
Tristia degeneres agitabant mente Quirites.
Arva inculta jacent, lætissima prata putrescunt;
Nec pecori accedit pastor; nec messor aristis,
Nullaque fit clausis de more frequentia Templis.
Quin etiam insanâ jam seditione frementes
Arma invisa manu, exosique insignia Martis
Projiciunt, pedibûsque terunt, torvôque minantur
Intuitu; at quorum major dementia menti,
Armentis, Natisque, ac quod fuga nocte silenti
Maturata finit, nemoroso in monte receptis,

Odrysii subeunt contermina Regna Tiranni.

Quò ruitis, miseri? quas, stulti, quæritis, aut quas,
Multò passuri graviora, relinquitis ædes?

Arma lucrum, non damna ferunt: ne munera fortis
Temnite, propensis neu vos opponite fatis.

Sed veluti nimiô cùm febris aduritur æstu,

Atque ignem totâ jam mente recepit edacem,

Delirans furit ægrotus, medicamque repellit

Indocilis dextram, & tantùm nocitura requirit:

Haud aliter stimulis furialis Erynnios acti

Samusidæ in præceps, & deteriora trahuntur

Consilia. His promptam, plebis miserata cadentis,

Ærumnis Regalis opem THERESIA misit,

Et CAROLUM afflictis iussit succurrere rebus.

Olli delatus celeres honor addidit alas;

Haud mora, iussâ facit, patriâsque Tyrolidis oras

Deserit, impavidusque capit Legionis habenas.

CAROLUS, exacto belli feralis agone,

Hoc

Hoc peperit sibi jure decus; namque abdita primùm
Summorum decreta Ducum, & molimina magna
Solers jussorum factor, fidúsque minister
Adjutrice manu studuit protendere; at auctus
Nobiliore gradu, alipedem nactusque cohortem,
Quæ vigil hostiles exploret cominùs ausus,
Prævalidum ingenium, virtutisque omina rara
Prodigit; hinc Procerum, atque Ducum studiofa
voluntas,

Hinc honor, hinc veteris condebita præmia facti.
Illicet est CAROLI prima, atque potissima cura
Militiæ vigili scrutari mente Magistros,
Et quid quisque queat, quis sit cuiúsque gerendi,
Censendique modus, prudenti pendere lance.
Utque hominum non unus amor, non finis & unus,
Cautior inque malum ruit hic, violentior ille,
Sic statuit quâque appositos statione Ministros,
Qui placidò nutans firment solamine vulgus,

Utilia inducant, atque officientia pellant.
Hæc fermè admonitu repetit præcepta diurnò;
Hunc docet, hunc acuit, ciet hunc, hunc corripit, atq;
Multiplici metam sic tramite tendit ad unam.
Obstupuère, novas mirantes undique formas,
Romulidæ, atque ingens animo fiducia crevit.
Jámque situ, & scabrâ rosus rubigine vomer
Crebrior invertit terram, & splendescit ab usu,
Multiplicátque pecus studiò meliore resectum.
Mox ignotus adhuc quæstûs amor, atque laboris
Vividus affurgit, stimulisque potentibus urgens
Torporem fugat ingenitum, atq; in fœnore gaudet.
Pauperie hinc durâ, hinc turpi terrore soluti
Connubiis Juvenes indulgent, armâque nùper
Matribus, innuptis, & detestata puellis,
Haud, hilari tractare, manu nova nupta recusat,
Pulcrior & sponsus castrensi in veste videtur.
Quin & militiæ capti genialis amore

Conveniunt pueri, & fictis lætantur in armis,
Blæsáque non patriæ mutilantes verba loquelæ,
Imbelli studia exercent Mavortia dextrâ,
Denſique incedunt, & ludicra prælia miſcent;
At Juvenes, quorum vegetæ ſtant corpore vires,
Veracis gaudent leges cognoſcere Martis,
Atque operi incumbunt, artéſq; imitantur Avorum.
Biſſenis etenim Legio diſtincta catervis,
Quarum quæque tribus, de more docenda, Magiſtris
Tradita, ſolerti vigilis virtute Tribuni,
Militis omnigeno veteris jam munere præſtat.
Pulchra videre oculis, triplici cùm ſe ordine ſiſtens
Latè Acies campos operit numeroſa patentes.
Tunc ferrugineus, niveúſque refulget amiçtus,
Quem rubeum fruſtatim interſecat ornamentum,
Plumeáque Hungariçô candescit criſta galerô;
Atque repercúſſô, lædentem lumina lucem
Ignivomi dant ſole tubi; latus lenſe recurvo

Cingitur, immotò erecti stant pectore vultus.
Nec mora: se partes convertens miles in omnes,
Multiplices doctâ discriminat impiger usus
Armorum dextrâ, simulati exordia belli.
At cupiens hostem propiore laceffere pugnâ,
Agglomerat se se, densùmque coarctat in agmen,
Tristiâque alternis minitatur damna manipulis.
Vox tonat irritans: en præpete dextera nisu
Arripiens ante ora tubum, parat ignibus amplam
Mortiferis aperire viam, mox ocyor Eurò
Inclinans, subitas sulphur fatale favillas
Concipit, horrifonò cælum boat omne fragore.
Ast ubi non dubiis patuit victoria signis,
Hostilésque fugæ jam terga dedêre cohortes,
Extemplò victrix lentò titubantia passu
Agmina persequitur Legio, alternisque manipuli
Profiliunt vicibus, probrosâque vulnera mittunt.
Si tamen hostiles, adversi crimine Martis,

Aspe-

Aspectus vitare juvet, vestigia retrò
Improperata refert, faciémque animosa retorquens
Fulminat, & pœnas ingenti fœnore funit.

Talia venturæ fictâ sub imagine laudi
Fundamenta locat Soboles rediviva Quirini,
Et studiô egregiis præludit præcoce factis.
His tamen haud CAROLI virtus operosa quiescit,
Romuleſſque Numæ pacata laboribus addit
Officia, & facinus mens perficit una duorum.
Montibus in patriis genitus, nemorúmque perennis
Indigena, atque hominum cœtu propè diſſitus omni
Accola Samufii, nativam fronte gerebat
Barbariem, & vili, informisque obtectus amictu
Corpore fordebat toto, latèque tegebant
Impexi faciem crines, obſcânâque menti
Canities; animi ſed enim, morúmque pudenda
Rufticitas, & cunctarum ignorantia rerum.
Squallorem longè chlamydem ſuperabat, & oris.

Ingemuit, miserans hominum lacrymabile damnum,
CAROLUS, & validâ parat obvius ire medelâ.
Lenibus hinc monitis, hinc legis jure severæ
Svadet, & assiduus premit, alternâque tenaces
Persequitur pugnâ, tandêmque exturbat abusus.
Utque perennet opus, convulsâque stirpitùs atra
Dispereat labes, studiis, animisq̃ue juventæ
Formandis, doctæ referantur ubiq̃ue palæstræ,
Quæis polluta nimis, ferméque oblita Deorum
Relligio in priscum assurgat renovata vigorem.
Sed nec litigii neglecta est cura forensis,
Extorrisq̃ue diù populos Astræa revisit;
Nam Procerum veneranda manus, dilectâ Minervæ,
Consilióque potens, dicundo sedula Juri
Assidet, & rectâ pendens oracula lance
Debilium attollit vires, reprimítque potentum.
At CAROLUS totis munus Cereale lacertis
Urget, & ignaro tradit præcepta Colono,

Et

Et, quæ cura Boùm, quis sit gregis, indicat, usus;
Quò fata læta modò spicis onerentur opimis,
Ignotásque docet fulcis committere fruges.

Non, mihi si lingvæ triplices, totidémq; canenti
Ora forent, tenui complecti carmine possem,
Quot rudibus præbet documenta, aut comòda gignit
Romulidis, aut quas in lucrum excogitet artes.
Quid referam, omnigenas Fora proponentia merces,
Septimus immodicò revehit quæ fœnore Titan?
Aut celeri segetem frangentes orbe molares,
Samusidis pariter, paritérque opus utile Regi?
Matris Eleusinæ, quid, magnò condita sumptu
Tecta canam? ingrati quibus inclementia Bacchi
Pensatur, quémque ille negat præstare liquorem,
Usta redundanti seges ubertate rependit.
Non ego constructas passim Primoribus ædes,
Publica nec memorem peregrinæ accommoda genti
Hospitia, aut medios refecantia compita campos,

Ordine dispositis quæ utrinque repagula vallis
Stipant, atque pecus teneris à frugibus arcent.
Viderat abjegnīs montana cacumina silvis
Affluere, intactasque situ marcescere pinus
CAROLUS, atque novos actutum assurgit in ausus
Ignotam referare viam, exploratæque nulli
Textilibus tentare struit vada cæca carinis
Samusii, & populi, Regisque extendere censum.
Ardua martigenæ cædunt pineta secures,
Structurasque domos, miles jam navita factus,
Robustâ compage trabes contextit, & alas
Remorum apponit. Stupefactæ Najades audax
Admirantur opus; stupet amnis & ipse, paratque
Præcius invetæ dare libera colla catenæ,
Provehitur ripis patrio sale classis onusta,
Atque profanatus frendet sub pondere gurgis.
Ipse regit cursum **CAROLUS**, lætisque paventes
Affatu socios animat, nec spumeus illum

Vortex; aut crebra occurrens catadupa moratur;
Sed montosa retrò linquens confinia Dacùm,
Littoráque ingrediens placidi piscosa Tibisci,
Pannonicis nova demonstrat commercia Regnis;
Et meritam à domito famam nanciscitur anne.

At plenò ut scateat præstans victoria fructu,
Neu mage Romulidis aliquâ fit parte timendum,
Undisque prævalidis vesanas comprimit undas
Samusii aggeribus, vires adimitque nocendi.
Nec fatis: immensò nequicquam sæpè labore
Orsum aliis molitur opus, totúmque recludit
Radnensi firmis accessum pontibus oræ.
Heu, quæ non hyemis superata obstacula diræ!
Quæ non finitimæ planè obluètantia gentis
Consilia, aut longæ tulerunt fastidia curæ!
Propositi tamen ille tenax haud cessat, & omnis
Expers auxilii, solus molimina tanta
Aggreditur, solique in opus commune vocati

Samusidæ, solisque fatis. Millena videres
Robora, procerasque ornos, pinosque virentes
Undique reptilibus per devia compita plaustris,
Callem aptum nive dante, vehi; centena vicissim
Artificum insudant industria brachia; fervet
Interea multos labor haud casurus in annos.
Substernenda dolant pars ligna, ingentia quercus
Robora pars acuunt, & ferrum cuspide firmant.
Ast alii horrendam, atque immani pondere molem
Sublimi intextam malo, centumque revinctam
Restibus, adnixa certant attollere in altum.
Verum, ubi supremum feralis machina culmen
Attigit, extemplo funes laxantur, at ille
Pondere abacta suo, magnus ruit impete, & ictu
Subjectum horrifono terræ sub viscera robur
Impellit, stabilisque locat fundamina pontis.
CAROLUS indefessus adest, & singula curat.
Non illum gelidæve nives, frigusque perurens

Terrent, sivè novi remorantur gaudia amoris;
Sed SPONSÆ illecebris se se subducit amantis,
Cui vultum, atque animum insigni natura decore
Exornat, laudum minimum est sed forma suarum.
Discite, Marticolæ! virtutem, & munere fungi.

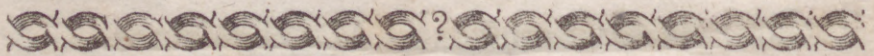
Hæc facies rerum, status hic, tùm gloria præfens
Romulidum, plebîsque, diu, incrementa jacentis.

Dignâre aspectu, JOSEPH (*b*) generose, serenô,
Præsidioque fove crescentes Martis alumnos.
Et decet, & fas est; illi tibi quippè fatentur
Fortunam debere suam, manuúmque tuarum
Sese opus agnoscunt, & honoris diceris author.
Præterea ingentem connubia nupera causam
Adjiciunt, spectare TUOS in imagine vultus
Dum datur, & NEPTIS ditati pignore gaudent,
At si sædifragus quandoque irrumpere fines
Audeat Austriacos Hostis, TE prima Magistrô,

(*b*) Excell. Baro à SISKOVICS Supremus rei Tormentariæ Præfectus.

Promere bellacis discant monimenta vigoris,
Caráque Moravo, sed formidata Boruffo
Dextera, monstret iter, veteres quod ière Parentes.
Forfitan hæc multos arbor despecta per annos,
Quæ manibus translata TUIS virtutis in horto
Vivida jam surgit CAROLI sudore rigata,
Dignos parturiet fructus; radice sub imâ
Vis patria occultatur adhuc, & nobile semen.

AD SAMUSIUM
DE PONTE ILVENSIS
CAROLI BARONIS ENZENBERGII
Jussu constructo.

CArpathicis exorte Jugis, furibunde Samusi!
Donec pauca loquar, siste parumper aquas.
Ante tuus nullâ potuit furor arte domari;
Subjicis inveto sed modò colla jugo.

Quisque tuô nuper conspectu territus hæsit,
Prosequitur lætâ fronte viator iter.

Quis tamen hæc ausit? tefram qui scilicet istis
Littoribus formam depulit, Ille fuit.

Ille fuit, mores per quem mutare feroces
Romulidas, & Avos cernis adire suos.

Ille tuo primus naves imponere dorso,
Atque novas docuit Quæstibus esse vias.

Hinc, hucúsque tuos cùm inglorius egeris annos,
Jam latè resonat nomen in orbe tuum.

Oh! quàm felici gaudes modò forte Samusi!

Quàm tuus exiguo tempore crevit honos!

Interea tali frueris si victus honore,

Victoris quantô Gloria major erit!

EXCELLENTISSIMO COMITI
ANDREAE AB HADIK,
SUPREMO PER TRANSILVANIAM ARMORUM
PRAEFECTO &c. SECUNDAM LEGIONEM VALACHICAM
PRIMUM PERLUSTRANTI, MILITES
EJUSDEM LEGIONIS.

HAnc nisi victricis Portam, *Vir maxime*, Laurò,
Sed tantùm agresti surgere fronde vides.
Parce, triumphales, Atavorum insignia, rami
(Proh pudor!) in viles transfilière vepres.
Non tamen immemores penitùs virtutis Avitæ
Nos piget antiquas rursùs adire vias.
Haud melior fuerat primorum forma Quiritùm,
Cùm patriâ instruxit Romulus arte Viros.
Oh *Tu!* qui totò jam num celeberrimus orbe,
Vix, *Tua* quò major Gloria crescat, habes:
Ne mentem contemne bonam; Nos Castra sequemur
Si *Tua*, jam Nobis Romulus alter eris.

Canebat

COMES SILVIUS TANNOLI.

